

Νέον Πνεῦμα

1/5794

ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΔΙΑΒΑΖΕΙ Ο ΡΩΜΙΟΣ

Ἐγραψαν πολλοὶ καὶ παραπονέθηκαν πῶς δὲν διαβάζει ὁ ρωμιός, κ' ἔγραψαν τὴν ἀλήθεια. Ἀπὸ βιβλία δὲν ἄκουσα νὰ κέρδισε καὶ κινένας μας τίποτε, καὶ πολλοὶ, θαρρῶ, ἔχασαν. Πάει νὰ πῆ, ὁ Ρωμιός εὐκόλα βιβλία δὲν ἀγοράζει.

Ἐπάρχει μιὰ ἰδέα πῶς στὴ φωτισμένη τὴν Εὐρώπῃ ὁ κόσμος εἶνε πιὸ ἀνθρωπισμένος, γι' αὐτὸ ἅμα βγῆ βιβλίον τῆς προκοπῆς, τ' ἀγοράζει, κ' ἔτσι ξοδεύονται χιλιάδες πολλὲς ἀντίτυπα, καὶ κερδίζουν κ' ἐκεῖνοι ποῦ γράφουν, κ' ἐκεῖνοι ποῦ τυπώνουν. Ἡ ἰδέα εἶνε σωστὴ, ὡς ἓνα βαθμὸν. Ἡ ξόδεψις τῶν βιβλίων εἶνε μεγάλη στὴν Εὐρώπῃ, εἶνε ἀλήθεια. Εἶνε ἀλήθεια καὶ πῶς ὑπάρχουν πολλοὶ ἀνθρωπισμένοι στὴν Εὐρώπῃ· μὰ οἱ πιώτεροι εἶνε καὶ κεῖ σὰν ἐδῶ, κ' ἂν μὲ πολυσφίξετε, θὰ πῶ χειρότεροι. Ἄλλοι εἶνε πιὸ ἀγράμματοι, ἄλλοι πιὸ ὀκνηροί, ἄλλοι πιὸ μέθυσοι, καὶ ἄλλοι πιὸ βόρβαροι, πολὺ πιὸ βάρβαροι ἀπὸ ἓνα ρωμιὸ τῆς ταβέρνας ἢ τοῦ βουνοῦ. Κι' ὡς τόσο πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς διαβάζουν, ὅλο διαβάζουν. Φυσικὰ Μίλτωνα καὶ Ρακίνα δὲ θὰ τοὺς δῆς νὰ διαβάζουνε, διαβάζουν ὅμως τὴν καθημερινή τους φιλολογία, κ' ὅ,τι τοὺς δώσης νὰ φάνε τὸ καταπίνου ἀχόρταγα.

Κ' ἔτσι γενήκανε στὴν Εὐρώπῃ τὰ βιβλία ἐμπόριο τρανὸ καὶ μεγάλο, καὶ σώνει μόνον νάχης ὄρεξη νὰ γράφῃ, καὶ τέχνη νὰ γράφῃς καλὰ, καὶ ποτὲς δὲ θ' ἔπεινάσης.

Στὴν Ἑλλάδα ὅμως, ποῦ ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ λευθερωθήκαμε στόμα δὲν ἄνοιξε δάσκαλος δίχως νὰ πῆ τὴ λέξη «φιλομουσία» καὶ «φιλοκαλία», ποῦ οἱ πιώτεροι κ' ἀγράμματοι νὰ εἶνε, ἔχουν ὅμως ξυπνάδα καὶ γούστο ποῦ σὲ ἄλλα ἔθνη τὰ βρίσκεις μόνον σ' ἀνώτερες τάξεις, τέτοια ξόδεψις βιβλίων εἶνε ἄγνωστον πρῶμα, κ' ἂν γράψῃ κανεὶς

τίποτε, ἄλλη εὐχαρίστηση παρὰ νὰ βλέπη τὰ γραψίματά του τυπωμένα, δὲν ἔχει, καὶ νὰ τονε διαβάσῃ κανεὶς, πρέπει νὰ εἶνε καλοῦ-
τσικα γυμνασμένος, ἂν ὄχι στὴν κλασικὴ τὴ γλῶσσα, τοῦλάχιστο στὴν
ἄλλη, τὴν κορακίστικη, ποῦ μᾶς τὴν ἐφτιαξε ὁ δασκαλισμὸς, καὶ
τὴ μαθαίνουμε τώρα κι' αὐτὴ στὸ σκολειὸ καθὼς κάθε ἄλλη ξένη
γλῶσσα.

Αὐτὸς, κατὰ τὴν ταπεινὴ μου τὴ γνώμη, εἶνε ὁ λόγος ποῦ τὸ ρω-
μῆικο ἔθνος δὲν διαβάζει. Τὸ διάβασμα γιὰ νὰ γίνεται ἀπὸ τὸ λαὸ
δὲν πρέπει νὰ χρειάζεται σπουδὴ καὶ μελέτη· τί λέγω; καμμιά κοῦ-
ραση δὲ χρειάζεται. Τὰ βιβλία πρέπει νὰ θρέφουν τὸ νοῦ τοῦ λαοῦ
καθὼς ὁ ἀέρας ποῦ ἀναπνέει, τὸ φαγί ποῦ τρώγει, τὸ νερὸ ποῦ πίνει.
Ἀκούραστα, καὶ μὲ ἡδονὴ μάλιστα. Αὐτὴ τὴν ἡδονὴ τὴν αἰσθά-
νεταὶ ὁ Εὐρωπαῖος, γιὰ τὰ βιβλία του εἶνε στὴ γλῶσσα ποῦ ἔμα-
θε ὅταν ἄρχισε νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ καὶ ν' ἀναπνέῃ. Γιὰ τὸ Ρωμιοῦ
ὅμως τὸ διάβασμα, καὶ τῆς ἐφημερίδας ἀκόμη, εἶνε εἶδος μελέτης.
Ὅταν ὁ ρωμιὸς διαβάσῃ, παραδείγματος χάρη, «ἐγένετο» ἢ «διεδη-
λώθη» αὐτὲς οἱ λέξεις, ὅσο καλὰ κι' ἂν τις νοιώθῃ, δὲν ἐντυπώνονται
ἀκούραστα μέσα στὸ νοῦ του, κι' ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εἶνε πολὺ ιδιό-
τροπο πρᾶμα. Αὐτὸς τὴν παραμικρὴ σκλαβιά ἢ βία δὲ τὴν δέχεται:
Εἶνε τὸ πιὸ ἐλεύθερον πρᾶμα ποῦ ὑπάρχει στὸν κόσμον ὁ νοῦς καὶ δὲν
ἐννοεῖ ἕνας δάσκαλος νὰ τὸν κάμῃ νὰ καταπίνῃ εὐκολὰ κι' ἀκούραστα,
πολὺ ὀλιγώτερο μ' εὐχαρίστηση, λέξεις καὶ φράσεις ποῦ δὲν τις
ἔμαθε μαζὶ μὲ τῆς μάνας τὰ νανουρίσματα, τὰ χαδέματα, τὰ τρα-
γοῦδια καὶ παραμῦθια. Τῆς μάνας τὴ γλῶσσα γυρεύει ὁ νοῦς, κι'
ἂν ἡ φιλολογία τὴν πελεκᾷ καὶ τὴν στολίζει λιγάκι, καθὼς κάμνει σ'
ὅλα τὰ ἔθνη, αὐτὸ ὁ νοῦς δὲν τὸ ἐναντιώνεται, μάλιστα τὸ προτιμᾷ
καὶ τὸ ἀγαπᾷ, ἐπειδὴ τὸ γοῦστο εἶνε μέσα στὸν ἀνθρώπον, κ' ἡ φιλο-
λογία πάντα ἐκεῖνο τὸ γοῦστο καλλιεργεῖ καὶ σπουδάζει. Ὅταν
ὅμως ἔρχεσαι καὶ τοῦ παρουσιάζεις γλῶσσα μ' ἄλλη γραμματικὴ, μ'
ἄλλους τύπους κ' μ' ἄλλες λέξεις τὶς πιώτερες, τότες κάμνει ἐπανάστα-
ση καὶ ὁ ρωμιὸς, καὶ φωνάζει: Φτάνει σου! μὲ βασάνισες στὸ σκολειὸ,
τώρα εἶμαι ἐλεύθερος. Θὰ δουλέψω, θὰ διασκεδάσω, θὰ φάγω, θὰ πιῶ
θὰ παντρευτῶ. Νὰ διαβάσω ὅμως, βγάλτο ἀπὸ τὸ νοῦ σου. Ἄν
σ' εὐχαριστῇ νὰ γράφῃς βιβλία, γράφῃς βιβλία. Ἐγὼ ὅμως δὲν διαβάζω

A. E.